

8. Pro zatverdzhennya Poryadku vzaemodii ARMA i DBR shchodo viyavleniya ta rozshuku aktiviv [About the consolidated order of interaction between the ARMA and the DBR as a result of the discovery and development of assets]: NA upravlinnya aktivami, DBR; Nakaz vid 26.04.2021 № 151/262. URL: <http://surl.li/ameqd> [in Ukrainian].
9. Pro zatverdzhennya Poryadku vzaemodii organiv derzhavnoi kontrol'no-revizijnoi sluzhbi, organiv prokuraturi, vnutrishnih sprav, Sluzhbi bezpeki Ukraïni [About the consolidated order of interaction between the authorities of the state control and revision service, the bodies of the prosecutor's office, internal information, the Security Service of Ukraine]: Nakaz GolovKRU, MVS Ukraïni, SBU, General'na prokuratura Ukraïni vid 19.10.2006 № 346/1025/685/53. URL: <http://surl.li/amenu> [in Ukrainian].
10. Pro Nacional'ne agentstvo z pitan' viyavleniya, rozshuku ta upravlinnya aktivami, oderzhanimi vid korupcijnih ta inshih zlochiviv [About the National Agency for nutrition, management and management of assets acquired from corruption]: Zakon Ukraïni vid 10.11.2015 № 772-VIII URL: <http://surl.li/amenu> [in Ukrainian].
11. Pro Nacional'ne antikorupcijne byuro Ukraïni [About the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine]: Zakon Ukraïni vid 14.10.2014 № 1698-VII. URL: <http://surl.li/hwdd> [in Ukrainian].
12. Pro Nacional'nu policiyu [About the National Police]: Zakon Ukraïni vid 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <http://surl.li/xuph> [in Ukrainian].
13. Pro skhvalennya Strategii rozvitku organiv sistemi MVS na period do 2020 roku [About the development of the strategy for the development of organs of the MBS system for the period until 2020]: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukraïni; Strategiya vid 15.11.2017 № 1023-p. URL: <https://bit.ly/3hWCUt4> [in Ukrainian].
14. Teoriya derzhavi i prava. Akademichnj kurs: pidruchnik (2006) [Theory of power and law. Academic course: pidruchnik] / Za red. O. V. Zajchenka, N. M. Onishchenko. K.: YUrinkom Inter. [in Ukrainian].
15. Udyans'kij M. O. (2019) Administrativno-pravovi zasadi vzaemodii pravoohoronnih organiv u sferi protidii korupcii [Administrative and legal ambush of law enforcement agencies in the sphere of anti-corruption]: avtoref. ... dis. kand. jurid. nauk : 12.00.07. Kiïv. [in Ukrainian].
16. SHubara T. S. Udoskonalennya vzaemodii derzhavnih sluzhb ohoroni poryadku z naseleennyam u konteksti realizacii pravozabezpechival'noi funkicii publichnoi vladi [Adequate interconnection of state services to protect the order of the populations in the context of the implementation of the right to careless function of the public authority]. URL: <http://surl.li/amezo> [in Ukrainian].
17. YUrchenko A. M., Garbovs'kij L. A., Bashta I. I. (2018) Vzaemodiya slidchogo z operativnimi pidrozdilami pid chas kriminal'nogo provadzhennya: aktual'ni problemi ta shlyahi ih virishennya [Interaction of the next with operative children before the hour of criminal provision: topical problems and issues of the day]: monografiya. K. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 15.10.2021

УДК 328.74.15

DOI: 10.36550/2522-9230-2021-11-80-85

Соболь Євген Юрійович,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри права та правоохоронної діяльності,

Центральноукраїнського державного педагогічного

університету імені Володимира Винниченка

e-mail: 81sobol@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-0804-8354>

СУДОВА ПРАКТИКА У СПРАВАХ ПРО БУЛІНГ (ЦЬКУВАННЯ)

У статті здійснено розгляд та аналіз шести судових справ, пов'язаних із вчиненням булінгу (цькування) учасниками освітнього процесу в Україні. Зазначено, що даний аналіз судових справ здійснюється з метою подальшого формування конкретних пропозицій щодо підвищення ефективності заходів, які спрямовані на мінімізацію такого соціально негативного явища як булінг. Вказано, що на сьогоднішній день судові справи характеризуються відсутністю єдиного підходу до вирішення типових (тобто таких, в яких склад адміністративного правопорушення є однаковим або досить подібним) справ. Зазначено, що це обумовлене тим, що вказана категорія булінгу, а також юридична відповідальність за його вчинення є доволі новим явищем для сучасної юриспруденції, що й безпосередньо визначає складність винесення уніфікованих постанов. Підкреслено, що відсутність чіткого розуміння сутнісної складової категорії «булінг» та її характерних ознак на практиці ускладнює процеси ідентифікації булінгу не лише під час судового розгляду справи, а й також на етапі складання протоколів про адміністративне правопорушення. Зроблено висновок, що в Україні необхідно здійснювати комплексний підхід до категорії булінгу не лише теоретиками-науковцями, а також й суддями, працівниками органів Національної поліції та іншими уповноваженими особами, адже

наслідками вчинення булінгу, як показує судова практика, можуть бути пригнічений стан, небажання відвідувати заклад освіти, необхідність психологічної допомоги тощо, що негативно впливає на подальшу соціалізацію особи, яка стала жертвою булінгу. Акцентовано увагу на тому, що дослідження питань, пов'язаних з адміністративно-правовим механізмом запобігання цьому негативному явищу, є перспективним напрямком наукових пошуків.

Ключові слова: булінг, протидія булінгу, судові рішення, постанови, освітній процес, адміністративно-правове регулювання.

Sobol' YE. JUDICIAL PRACTICE IN BULLYING CASES (BULLYING)

The article considers and analyzes six lawsuits related to bullying (harassment) by participants in the educational process in Ukraine. It is noted that this analysis of court cases is carried out in order to further form specific proposals to improve the effectiveness of measures aimed at minimizing such a socially negative phenomenon as bullying. It is indicated that today court cases are characterized by the lack of a unified approach to resolving typical (ie those in which the composition of an administrative offense is the same or quite similar) cases. It is noted that this is due to the fact that this category of bullying, as well as legal responsibility for its commission is a fairly new phenomenon for modern jurisprudence, which directly determines the complexity of unified regulations. It is emphasized that the lack of a clear understanding of the essential component of the category "bullying" and its characteristics in practice complicates the process of identification of bullying not only during the trial, but also at the stage of drawing up reports on administrative offenses. It is concluded that in Ukraine it is necessary to take a comprehensive approach to the category of bullying not only theorists, scientists, but also judges, employees of the National Police and other officials, because the consequences of bullying, as case law shows, may be depressed, reluctance to visit educational institution, the need for psychological assistance, etc., which negatively affects the further socialization of the person who became a victim of bullying. Emphasis is placed on the fact that the study of issues related to the administrative and legal mechanism for preventing this negative phenomenon is a promising area of research.

Key words: bullying, anti-bullying, court decisions, resolutions, educational process, administrative and legal regulation.

Постановка проблеми. Із моменту закріплення на законодавчому рівні адміністративної відповідальності за вчинення булінгу учасниками освітнього процесу, судові органи активно почали розглядати відповідні справи та виносити по ним рішення. Наявність означених справ вказує на актуальність у сучасній правовій науці дослідження проблематики булінгу, а також відповідних адміністративно-правових механізмів його запобігання та протидії. В свою чергу, особливої уваги потребує аналіз цих справ з метою подальшого формування конкретних пропозицій щодо підвищення ефективності заходів, які спрямовані на мінімізацію такого соціально негативного явища як булінг.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням явища булінгу (цькування) займалися такі вітчизняні науковці як Т. Алексєнко, О. Барліт, А. Губко, О. Корміло, А. Король, Л. Лушпай, А. Полянничко, С. Поляруш, Н. Прібиткова та інші. Проте, їх наукові напрацювання є загальнотеоретичними та пов'язані, більшою мірою, з понятійно-категоріальним апаратом. Перш за все, це обумовлено тим, що більшість із названих вчених досліджували вказану тематику ще до легітимного закріплення на законодавчому рівні юридичної відповідальності за вчинення булінгу. Саме тому, практична складова означеного питання потребує належного аналізу, що й обумовлює актуальність даного дослідження.

Мета статті – розглянути судові справи, пов'язані із вчиненням булінгу, тобто здійснити аналіз булінгу не лише з теоретичної, а й практичної точки зору та, як наслідок, визначити доцільність запровадження адміністративної відповідальності за здійснення булінгу (цькування) в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. 19.01.2019 р. набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18.12.2018 № 2657-VIII, яким було закріплено адміністративну відповідальність за здійснення булінгу, а також визначено поняття булінгу, його ознаки та права й обов'язки відповідальних осіб у разі прояву дій, які можна ідентифікувати як булінг. Тобто, з означеного періоду органи Національної поліції уповноважені складати протоколи про вчинення адміністративного правопорушення за статтею 173⁻⁴ «Булінг (цькування) учасника освітнього процесу» Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X (далі – КУпАП), а судові органи наділені правом розглядати відповідні справи й виносити судові рішення у формі ухвал або постанов.

Говорячи про вказані форми, необхідно зазначити, що ухвала суду є письмовим або усним судовим рішенням, яким вирішуються питання, що пов'язані з процедурами розгляду справ, а постанова являє собою письмове судове рішення, в якому справа вирішується по суті. Названі постанови судових органів України, а саме ті, які стосуються булінгу, виступають безпосереднім предметом нашого дослідження, тому вважаємо за доцільне здійснити їх детальний аналіз.

Так, Постанова Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 16.07.2019 (справа №607/14713/19) визначає наступну фактуру справи, яка випливає із протоколу про адміністративне правопорушення серії ГР № 278348 від 04.06.2019 р. Зокрема, класний керівник шостого класу не повідомила уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу (учня) однокласниками протягом двох років. Згідно протоколу № 278348, класного керівника має бути притягнуто до юридичної відповідальності за ч. 5 ст. 173⁻⁴ КУпАП.

У судовому засіданні класний керівник свою вину у вчиненні даного правопорушення не визнала та пояснила, що вона не вчиняла адміністративного правопорушення, оскільки факт булінгу учасника освітнього процесу вказаним учнем зафіксований не був, відповідно і не було підстав для повідомлення з цього приводу уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України. За її словами, мав місце

конфлікт між дітьми, що вичерпався внаслідок проведених заходів із дітьми та батьками. Класний керівник подала письмове заперечення, в якому стверджувала про невстановлення факту булінгу та, відповідно, відсутності підстав для визначення ситуації, що склалася, як цькування, за відсутності його ознак та об'єктивної сторони вказаного правопорушення. Просила провадження у адміністративній справі закрити за відсутністю в її діях складу адміністративного правопорушення.

У свою чергу, суду також було надано колективне звернення батьків шостого класу, згідно якого вони зазначають про наявність суперечки між дітьми. Проте, за допомогою батьків, що втрутилися та вчасно відреагували, вказаний конфлікт було вичерпано. Відповідно до вищевказаного звернення, класний керівник належно реагувала та повідомила керівництво навчального закладу про конфлікт. У ході бесіди з учасниками конфлікту діти визнали вину у неналежній поведінці та примирилися, у зв'язку з чим батьки наголошують на закритті провадження у справі. Окрім того, низка свідків виступили в судовому засіданні та наголошували на професіоналізмі та сумлінному ставленні до своєї роботи класним керівником.

Таким чином, оцінюючи зібрані по справі докази в їх повній сукупності та оглянувши матеріали справи, суд постановив наступне – справу про притягнення класного керівника до адміністративної відповідальності за ч. 5 ст. 173-⁴ КУпАП. провадженням закрити, у зв'язку з відсутністю в її діях складу адміністративного правопорушення [1].

Отже, враховуючи викладене, а також деталі розглянутої Постанови, яка розміщена в Єдиному державному реєстрі судових рішень [2], можна стверджувати, що в даному випадку мав місце конфлікт, який не може бути ідентифікований як булінг. Першою чергою, це обумовлено відсутністю в діях учнів типових ознак булінгу, до яких належать: 1) систематичність (повторюваність) діяння; 2) наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності); 3) дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого [3].

Звернемось до наступного судового рішення. Так, Постанова Жовтневого районного суду Миколаївської області 06.03.2020 р. (справа №477/49/20) визначає, що згідно протоколу про адміністративне правопорушення від 17.12.2019 р. серії АПР18 №246066, директор Первомайської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Вітовської районної ради Миколаївської області 17.12.2019 р. близько 09.15 години, перебуваючи на своєму робочому місці, своєчасно не повідомила органам поліції про випадок булінгу (цькування) учасника освітнього процесу, чим вчинила правопорушення передбачене ч. 5 статті 173-⁴ КУпАП.

Зокрема, із матеріалів справи випливає, що Наказом директора Первомайської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Вітовської районної ради Миколаївської області від 17.12.2019 р. №282 на підставі звернення матері учня шостого класу, щодо ситуації, яка склалася між іншими школярами та її сином, створено комісію з розгляду випадку булінгу відповідно до методичних рекомендацій Міністерства освіти та науки України «Про порядок реагування про доведені випадки булінгу (цькування) та відповідальність осіб, причетних до булінгу (цькування)». В свою чергу, відповідно до порядку реагування на доведені випадки булінгу (цькування) та відповідальності осіб, причетних до булінгу (цькування) якщо випадок був одноразовим, розв'язання конфлікту вирішується в межах закладу освіти учасниками освітнього процесу.

Згідно протоколу засідання комісії по виявленню ознак булінгу по Первомайській загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів Вітовської районної ради Миколаївської області від 20.12.2019 р. ухвалено, що даний випадок, який стався 17.12.2019 р., не визнано як такий, що носить ознаки булінгу.

Таким чином, у директора не було підстав повідомляти до підрозділів органу Національної поліції України про випадок булінгу (цькування) учасника освітнього процесу через відсутність такої події. У зв'язку з чим суд постановив провадження у справі про адміністративне правопорушення відносно директора у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого частиною 5 статті 173-⁴ КУпАП, закрити через відсутність події і складу цього адміністративного правопорушення [4].

Схожа фабула справи визначена й Постановою Цюрупинського районного суду Херсонської області від 02.03.2020 р. (справа № 664/3705/19). Так, відповідно до протоколу про адміністративне правопорушення від 18.12.2019 р. (серія АПР 18 192453) особа, яка обіймає посаду директора Костогризівської ЗОШ І-ІІІ ст., вчинила адміністративне правопорушення, передбачене ч. 5 ст. 173-⁴ КУпАП шляхом неповідомлення територіального органу Національної поліції щодо отримання заяви осіб про випадок булінгу (цькування) по відношенню до їх доньки.

В даному випадку суд також постановив, що провадження по справі про притягнення до адміністративної відповідальності особи, яка обіймає посаду директора за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ч.5 ст. 173-⁴ КУпАП, закрити в зв'язку з відсутністю складу зазначеного адміністративного правопорушення в її діях [5]. Тобто, даний випадок судом також було оцінено як конфлікт або сварка.

Відмінною від наведених судових рішень є Постанова Бучацького районного суду Тернопільської області 26.11.2019 р. (справа № 595/2070/19), згідно якої 26.09.2019 р. завідувача Малозаліщицької ЗОШ І ст. не вжила заходів щодо припинення булінгу відносно малолітньої учениці 2 класу та не повідомила уповноважені підрозділи органів Національної поліції України про факт булінгу в навчальному закладі, в якому вона є керівником, чим вчинила адміністративне правопорушення, передбачене ч.5 ст.173-⁴ КУпАП.

В свою чергу, завідувача у судовому засіданні вину у вчиненні правопорушення заперечила, пояснивши суду це тим, що їй було не відомо про факти булінгу.

Згідно з викладеними обставинами, вина завідувачої в скоєнні правопорушення підтвердилася даними, що містяться в протоколі про адміністративне правопорушення серії АПР18 № 097480 від 18.10.2019 р., а також письмовими поясненнями свідків. Крім того, вина завідувачої підтверджується письмовими поясненнями бабусі потерпілої дитини, з яких вбачається, що стосовно її онуки систематично вчинялися випадки булінгу, про що вона повідомляла класного керівника та завідувачу школи, однак, жодних дій для його припинення ними вчинено не було. В зв'язку з цим, вона була змушена перевести дитину до іншої школи.

Також треба підкреслити, що твердження завідувачої про те, що їй не було відомо про випадок булінгу судом оцінюється критично, оскільки спростовується показами свідка та іншими матеріалами справи.

За таких обставин суд вважає, що в діях завідувачої містяться ознаки адміністративного правопорушення, передбаченого ч.5 ст.173-4 КУпАП, а саме – неповідомлення керівником закладу освіти уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу. У зв'язку з чим суд постановив визнати винною завідувачу Малоозаліщицької ЗОШ І ст. в скоєнні правопорушення, передбаченого ч.5 ст.173-4 КУпАП та накласти на неї адміністративне стягнення у виді штрафу в розмірі 75 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 1275 (одну тисячу двісті сімдесят п'ять) грн. [6]. З огляду на вказану судову справу можна зазначити, що судові органи досить критично налаштовані відносно осіб, які є відповідальними за освітній процес, що вбачається доцільним та обґрунтованим. Зокрема, це впливає із низки факторів, пов'язаних з соціалізацією учасників освітнього процесу (учнів), а також з їх психологічним та фізичним здоров'ям (в контексті дослідження наслідків булінгу).

Нетиповою є судова справа про вчинення булінгу малолітньою особою відносно свого вчителя. Так, Постанова Збарзького районного суду Тернопільської області від 13.02.2020 р. (справа № 598/2106/19) регламентує, що відповідно до протоколу про адміністративне правопорушення серії АПР18 №483122 від 08.11.2019 р. малолітній учень, який навчається в другому класі, на протязі вересня – жовтня 2019 року систематично вчиняв булінг (цькування) стосовно вчителя, тобто психологічне насильство, а саме – висловлював словесні образи, показував непристойні жести під час навчального процесу, внаслідок чого могла бути заподіяна шкода психічному здоров'ю останньої. У зв'язку з чим адміністративну відповідальність за скоєне малолітнім учнем несе його мати.

В судовому засіданні матір учня свою вину у вчиненні правопорушення не визнала і пояснила, що дійсно її малолітній син, в період по листопад 2019 року навчався в другому класі. Однак, вона не визнає того, що він вчиняв булінг, а саме – дії по психологічному цькуванню своєї вчительки, оскільки є малолітньою особою і не може вчиняти дії, які б свідчили саме про усвідомлене систематичне психологічне цькування педагога. За словами матері дії її сина, а саме – епізодичне непокороження вимогам вчителя під час навчального процесу, свідчать про його реакцію на упереджене ставлення останньої до нього, та неспроможність цього вчителя, як педагога, контролювати освітній процес у класі.

В свою чергу, з матеріалів справи та письмових доказів, а саме – письмових пояснень свідків, вбачається, що дійсно в період з вересня по жовтень 2019 року під час освітнього процесу малолітній учень неодноразово порушував правила поведінки, займався сторонніми справами, не реагував на зауваження як потерпілого вчителя, так й інших вчителів. З письмового пояснення практикуючого психолога вбачається, що така поведінка малолітнього учня другого класу говорить про те, що його адаптація до навчального процесу, його соціалізація, проходить досить важко.

Разом з тим, матеріали справи не містять належних та допустимих доказів, які б свідчили про системність цькування або знущання малолітнього учня над вчителем, яке визначається поняттям «булінг». Саму тому, за відсутності факту вчинення саме малолітнім учнем булінгу (цькування), притягнення його матері до адміністративної відповідальності за таке правопорушення виключається [7].

Зазначена судова справа може стати предметом дискусій з приводу низки питань: по-перше, чи дійсно особа, знаходячись в другому класі, не може усвідомлювати вчинення своїх дій; по-друге, з матеріалів справи вбачається, що учень вчиняв образливі дії відносно вчителя з вересня по жовтень, однак, в резолютивній частині постанови було наголошено на відсутності такої ознаки булінгу як систематичність, у зв'язку з чим виникає питання: який період часу необхідно вчинити дії, щоб вони набули ознаки систематичності; по-третє, матір'ю учня було наголошено на неспроможності вчителя, як педагога, виконувати обов'язки щодо виховання та контролю учнів у класі, в той же час, на нашу думку, суд мав би звернути увагу на необхідності виховання своєї малолітньої дитини батьками (матір'ю), адже саме вони мають виконувати обов'язки щодо виховання дитини та контролю за цим процесом.

Цікавою видається фабула судової справи, визначеної у Постанові Болградського районного суду Одеської області 22.11.2019 р. (справа № 497/1761/19). Її особливість полягає в тому, що протокол складено відносно матері дитини, яка в школі вчинила булінг. Тобто, порівнюючи названу судову справу з попередньою, в даному випадку виною особою вважають не дитину, а безпосередньо матір.

Так, із матеріалів справи вбачається, що 12.11.2019 р. працівниками поліції знову (вдруге) було

складено протокол про адміністративне правопорушення серії АПР№006593, згідно якого 22.10.2019 р. був виявлений факт того, що матір не в повному обсязі виконує свої батьківські обов'язки з виховання сина, який разом з іншими трьома хлопчиками у приміщенні школи, на перерві імітували статевий акт відносно однокласника, затиснувши його біля стіни, висловлюючись нецензурними словами та торкаючись статевих органів потерпілої дитини, яка відчувала дискомфорт та приниження, про що повідомила опісля своїх батьків, а ті, у свою чергу, вчителя, цей випадок був предметом розгляду на класних зборах.

У судовому засіданні матір свою вину у скоєнні вказаного правопорушення визнала частково, пояснивши, що намагається приділяти сину достатньо часу, намагається виховувати його, просить не призначати їй надто суворого стягнення, оскільки не працює, має ще молодшу дитину, провела виховну бесіду з сином, який усе розповів, пояснив, що то вони так балувалися, визнав свою протиправну поведінку і вибачився перед потерпілою дитиною.

З урахуванням викладеного у справі, а також характеру вчиненого правопорушення особою, що характеризується позитивно, беручи до уваги ступінь її вини, майновий стан та інші вимоги законодавства, суд дійшов висновку, що з метою виховання та попередження скоєння інших правопорушень матір винної дитини підлягає притягненню до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу, що передбачено санкцією ч.1 ст.184 КУпАП, що є достатнім для її виховання, відповідає характеру вчиненого правопорушення, її особі та ступеню вини, враховуючи наслідки та обсяг правопорушення, вчиненого її сином, який характеризується негативно.

Таким чином, суд постановив призначити їй адміністративне стягнення у виді штрафу в розмірі п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян, що становить 850 (вісімсот п'ятдесят) гривень [8], що, на нашу думку, є досить раціональним з точки зору діалектичного підходу до вирішення даної справи.

Висновки. Розглянувши судові справи, пов'язані із вчиненням булінгу, можна зробити низку висновків. Так, на сьогоднішній день судові справи характеризуються відсутністю єдиного підходу до вирішення типових (тобто таких, в яких склад адміністративного правопорушення є однаковим або досить подібним) справ. Вважаємо, що означене обумовлене тим, що вказана категорія булінгу, а також юридична відповідальність за його вчинення є доволі новим явищем для сучасної юриспруденції, що й безпосередньо визначає складність винесення уніфікованих постанов.

Окрім того, відсутність чіткого розуміння сутнісної складової категорії «булінг» та її характерних ознак на практиці ускладнює процеси ідентифікації булінгу не лише під час судового розгляду справи, а й також на етапі складання протоколів про адміністративне правопорушення.

З означеного випливає, що в Україні необхідно здійснювати комплексний підхід до категорії булінгу не лише теоретиками-науковцями, а також й суддями, працівниками органів Національної поліції та іншими уповноваженими особами, адже наслідками вчинення булінгу, як показує судова практика, можуть бути пригнічений стан, небажання відвідувати заклад освіти, необхідність психологічної допомоги тощо, що негативно впливає на подальшу соціалізацію особи, яка стала жертвою булінгу. Саме тому, дослідження питань, пов'язаних з адміністративно-правовим механізмом запобігання цьому негативному явищу, є перспективним напрямком наукових пошуків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Постанова Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 16.07.2019 р. Справа №607/14713/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua>
2. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua>
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню): Закон України від 18.12.2018 № 2657-VIII. Відомості Верховної Ради. 2019. № 5. Ст.33.
4. Постанова Жовтневого районного суду Миколаївської області 06.03.2020 р. Справа №477/49/20. URL: <http://reyestr.court.gov.ua>
5. Постанова Цюрупинського районного суду Херсонської області від 02.03.2020 р. Справа № 664/3705/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua>
6. Постанова Бучацького районного суду Тернопільської області 26.11.2019 р. Справа № 595/2070/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua>
7. Постанова Збаразького районного суду Тернопільської області від 13.02.2020 р. Справа № 598/2106/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua>
8. Постанова Болградського районного суду Одеської області 22.11.2019 р. Справа № 497/1761/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua>

REFERENCES:

1. Postanova Ternopil'skoho miskyraionnoho sudu Ternopil'skoi oblasti. (2019. July 16). [Resolution of the Ternopil City District Court of the Ternopil region]. Sprava №607/14713/19. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian]
2. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. [Unified state register of court decisions]. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo protydii bulinhu (tskuvanniu) (2018. December 18). [On modification of some legislative acts of Ukraine concerning counteraction to bullying]

(harassment)]. *Zakon Ukrainy № 2657-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady*. 2019. № 5. Ст.33. [in Ukrainian].

4. Postanova Zhovtnevoho raionnoho sudu Mykolaivskoi oblasti (2020. March 6). [Resolution of the October district court of the Nikolaev area]. Sprava №477/49/20. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].

5. Postanova Tsiurupynskoho raionnoho sudu Khersonskoi oblasti (2020. March 2). [Resolution of the Tsiurupynsky District Court of the Kherson Region] Sprava № 664/3705/19. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].

6. Postanova Buchatskoho raionnoho sudu Ternopilskoi oblasti (2019. November 26). [Resolution of the Buchach District Court of Ternopil Region]. Sprava № 595/2070/19. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].

7. Postanova Zbarazkoho raionnoho sudu Ternopilskoi oblasti. (2020. February 13). [Resolution of the Zbarazh District Court of the Ternopil Region] Sprava № 598/2106/19. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].

8. Postanova Bolhradskoho raionnoho sudu Odeskoi oblasti. (2019. November 22) [Resolution of the Bolgrad District Court of Odessa region] Sprava № 497/1761/19. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 15.10.2021

УДК 342.9

DOI: 10.36550/2522-9230-2021-11-85-90

Корнійченко Анастасія Олександрівна,
доктор філософії зі спеціальності 081 Право,
старший викладач кафедри права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
e-mail: anastasiakorniichenko@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-7826-4386>

ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ SMART-СУСПІЛЬСТВА

У статті здійснено аналіз загально-теоретичних основ концепції Smart-суспільства. Вказано, що Smart-суспільство є принципово новим, порівняно з інформаційним, базисом існування людства загалом або певної країни зокрема, яке передбачає використання Smart-технологій людьми з відповідною розумовою свідомістю (тобто, Smart-людьми) й їх поєднання шляхом організації взаємодії індивідів і технологій на основі розуму та знань.

Розглянуто діяльність суб'єктів публічного адміністрування у процесі становлення Smart-суспільства. Зазначено, що одним із кроків становлення Smart-суспільства є запровадження Smart-управління та Smart-урядування (адміністрування), які поступово впроваджуються в Україні. З'ясовано, що одним із складників Smart-урядування виступає «E-government», яке являється системою взаємодії державних інституцій як з окремим громадянином зокрема, так і суспільством загалом шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечує оперативне, відкрите та неупереджене вирішення будь-яких соціально-побутових проблем.

Визначено потенційні та реальні проблеми, які притаманні публічному адмініструванню у вказаних умовах. Зроблено висновок, що на сьогоднішній день і Smart-управління, і Smart-урядування (адміністрування) є недосконалими та потребують комплексного підходу шляхом формування єдиної загальнодержавної концепції становлення та розвитку Smart-управління, ефективне впровадження якого стане значним поштовхом у формуванні на території України Smart-суспільства.

Ключові слова: публічне адміністрування, суб'єкти публічного адміністрування, Smart-суспільство, Smart-управління, електронне урядування, інформаційно-комунікаційні технології.

Korniychenko A. ACTIVITIES OF PUBLIC ADMINISTRATION ENTITIES IN THE CONDITIONS OF SMART-SOCIETY

The article analyzes the general theoretical foundations of the concept of Smart-society. It is stated that Smart-society is a fundamentally new, compared to information, the basis of human existence in general or a country in particular, which involves the use of Smart-technologies by people with appropriate mental consciousness (Smart-people) and their combination by organizing interaction of individuals and technologies based on reason and knowledge.

The activity of subjects of public administration in the process of formation of Smart-society is considered. It is noted that one of the steps in the formation of Smart-society is the introduction of Smart-management and Smart-government (administration), which are gradually being implemented in Ukraine. It was found that one of the components of Smart-government is "E-government", which is a system of interaction of state institutions with individual citizens in particular and society as a whole through the use of information and communication technologies that provide prompt, open and impartial solution to of any social and domestic problems.